

Dosarul nr. 3r-58/19

Prima instanță: Judecătoria Comrat, sediul Vulcănești (jud: I.Botezatu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Comrat (jud: G.Coleva, A.Curdova, Ș.Starciuc)

Î N C H E I E R E

13 martie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Oleg Sternioală
Victor Burduh
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de către Ecaterina Țurcanu (Bacaiian),
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Țurcanu (Bacaiian) împotriva Comitetului Executiv al Unității Teritoriale Administrative a Găgăuziei (Găgăuz Yeri) și Comisiei pe Problemele Victimelor Represiunilor Politice a Comitetului Executiv al Unității Teritoriale Administrative a Găgăuziei (Găgăuz Yeri) cu privire la anularea actului administrativ,

împotriva încheierii din 11 ianuarie 2019 a Curții de Apel Comrat, prin care a fost restituită cererea de apel depusă de către Ecaterina Țurcanu (Bacaiian),

c o n s t a t ă :

La 13 noiembrie 2017, Ecaterina Țurcanu (Bacaiian) a depus cerere de chemare în judecată împotriva Comitetului Executiv al Unității Teritoriale Administrative a Găgăuziei (Găgăuz Yeri) și Comisiei pe Problemele Victimelor Represiunilor Politice a Comitetului Executiv a Unității Teritoriale Administrative a Găgăuziei (Găgăuz Yeri) cu privire la anularea deciziei Comisiei pe problemele Victimelor Represiunilor Politice a Comitetului Executiv al Unității Teritoriale Administrative a Găgăuziei (Găgăuz Yeri) nr.1/2 din 16 august 2017, încasarea sumei de 834 459, 45 de lei și recuperarea valorii bunurilor imobile și mobile confiscate.

Prin hotărârea din 4 octombrie 2018 a Judecătoriei Comrat, sediul Vulcănești, a fost respinsă cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Țurcanu (Bacaiian) împotriva Comitetului Executiv al Unității Teritoriale Administrative a Găgăuziei (Găgăuz Yeri) și Comisiei pe Problemele Victimelor Represiunilor Politice a Comitetului Executiv al Unității Teritoriale Administrative a Găgăuziei (Găgăuz Yeri) cu privire la anularea actului administrativ.

La 10 octombrie 2018, Ecaterina Țurcanu (Bacaiian) a declarat apel împotriva hotărârii din 4 octombrie 2018 a Judecătoriei Comrat, sediul Vulcănești.

Prin încheierea din 10 decembrie 2018 a Curții de Apel Comrat nu s-a dat curs cererii de apel depuse de către Ecaterina Țurcanu (Bacaiian) și s-a acordat

termen de 15 zile din data recepționării încheierii pentru lichidarea neajunsurilor, și anume, pentru prezentarea cererii de apel motivate.

Prin încheierea din 11 ianuarie 2019 a Curții de Apel Comrat a fost restituită cererea de apel depusă de către Ecaterina Țurcanu (Bacaian), în temeiul art. 369 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă. (f.d. 228-229, vol. I)

La 23 ianuarie 2019, prin intermediul oficiului poștal, Ecaterina Țurcanu (Bacaian) a declarat recurs împotriva încheierii din 11 ianuarie 2019 a Curții de Apel Comrat.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu încheierea din 11 ianuarie 2019 a Curții de Apel Comrat, emisă în temeiul art. 369 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă.

A relatat că încheierea instanței de apel este neîntemeiată și pasibilă a fi casată, deoarece nu au fost constatate pe deplin circumstanțele cauzei, iar cele constatate de instanță, contravin materialelor cauzei.

Recurenta a considerat că prin încheierea recurată i-a fost încălcat dreptul de acces la justiție, aceasta fiind emisă în lipsa sa.

Ecaterina Țurcanu (Bacaian) a solicitat admiterea recursului, casarea încheierii contestate și restituirea cauzei pentru examinarea cererii de apel în fond.

În conformitate cu art. 425 Cod de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Curtea de Apel Comrat a pronunțat încheierea contestată la 11 ianuarie 2019.

Recurenta a recepționat încheierea instanței de apel la 17 ianuarie 2019. (f.d. 233, vol. I)

Astfel, recursul declarat la 23 ianuarie 2019, este în termen.

Examinând recursul declarat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a restitui recursul din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 436 Cod de procedură civilă, recursul se depune de persoanele menționate în art. 430 Cod de procedură civilă, cu respectarea condițiilor prevăzute la art. 437 Cod de procedură civilă.

În conformitate cu art. 426¹ alin. (1), lit. (b¹) Cod de procedură civilă, instanța de recurs este în drept să restituie recursul împotriva încheierii dacă cererea de recurs nu corespunde prevederilor art. 437 alin.(1).

În conformitate cu art. 437 alin. (1) cererea de recurs trebuie să fie dactilografiată și trebuie să cuprindă: a) denumirea instanței la care se depune recursul; b) numele, denumirea, calitatea procesuală a recurentului sau a persoanei ale cărei interese le reprezintă, adresa lor; c) numele sau denumirea, adresa intimatului; e) denumirea instanței care a emis decizia în apel, data pronunțării și dispozitivul deciziei, argumentele admiterii sau respingerii apelului; f) esența și temeiurile recursului, argumentul ilegalității deciziei atacate, solicitările recurentului, propunerile respective; g) data declarării recursului și semnătura recurentului.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată că prin hotărârea din 4 octombrie 2018 a Judecătorei Comrat, sediul Vulcănești, a fost respinsă cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Țurcanu (Bacaian).

Prin încheierea din 10 decembrie 2018 a Curții de Apel Comrat nu s-a dat curs cererii de apel depusă de către Ecaterina Țurcanu (Bacaian) și s-a acordat termen de 15 zile din data recepționării încheierii pentru lichidarea neajunsurilor, și anume, pentru prezentarea cererii de apel motivate.

Prin încheierea din 11 ianuarie 2019 a Curții de Apel Comrat a fost restituită cererea de apel depusă de către Ecaterina Țurcanu (Bacaian), în temeiul art. 369 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă. (f.d. 228-229, vol.I)

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează că la 23 ianuarie 2019, Ecaterina Țurcanu (Bacaian), a declarat recurs împotriva încheierii din 11 ianuarie 2019 a Curții de Apel Comrat, care este redactată într-o altă limbă decât limba oficială în care se desfășoară procesul, fără a anexa traducerea acestuia în limba de stat.

Instanța de recurs remarcă că, prin Hotărârea nr. 17 din 4 iunie 2018 a Curții Constituționale a Republicii Moldova, a fost constatată desuetudinea Legii nr. 3465 din 1 septembrie 1989 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești.

Curtea a notat că conform art. 74 alin. (1) din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, efectul constatării desuetudinii unei legi presupune încetarea acțiunii sale, tot așa cum se întâmplă în cazul abrogării ei.

În contextul celor indicate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ reiterează că unul din principiile fundamentale ale procesului civil și penal este principiul limbii oficiale de procedură, care este consacrat în art. 118 din Constituție, art. 24 din Codul de procedură civilă, art. 16 din Codul de procedură penală și art. 9 din Legea cu privire la organizarea judecătorească.

Prevederile conținute în art. 118 din Constituție, sunt necesare pentru asigurarea respectării drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor în condițiile egalității depline în fața legii.

Reglementările invocate au fost reluate și incorporate în textul legilor procedurale, fiind coroborate cu tratatele internaționale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care nu impun condiții privind limba în care se desfășoară procesul, prezumând că ședința de judecată se desfășoară în limba națională a statului.

Conform art. 13 din Constituție, limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, funcționând pe baza grafiei latine, care în baza Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 36 din 5 decembrie 2013, urmează a fi înțeleasă ca limba română. Caracterul oficial al limbii instituie, obligativitatea utilizării acesteia în raporturile cetățenilor cu autoritățile statului, în această limbă fiind redactate și aduse la cunoștința publică toate actele oficiale ale statului.

Din cele menționate, rezultă că procedura judiciară poate fi efectuată în altă limbă, însă documentele procesuale judiciare se întocmesc în mod obligatoriu și în limba de stat.

Astfel, cetățenii care nu posedă sau nu vorbesc limba de stat au dreptul să se exprime în limba maternă în cadrul procedurilor judiciare, chiar și în ipoteza în care cunosc limba de stat, fiind un beneficiu legal acordat acestora.

Totodată, dreptul de a se exprima în limba maternă în cadrul procedurilor orale desfășurate în fața instanței judecătorești, include și dreptul de a întocmi și înainta în instanță acte de procedură sau alte cereri în această limbă.

În aceste condiții, instanțele de judecată nu se pot preocupa de traducerea cererilor înaintate instanței (de chemare în judecată, apel sau recurs) dintr-o altă limbă în limba de stat, din simplul considerent că această pretinsă obligație depășește cadrul împuternicirilor de a înlăptui justiția în mod imparțial și echidistant. Obligația instanței de judecată este de a asigura participanții la proces să ia cunoștință de actele, de lucrările dosarului și să vorbească în judecată prin interpret, în cazul când nu cunosc limba de stat.

Din considerentele expuse supra și având în vedere că cererea de recurs depusă de către Ecaterina Țurcanu (Bacaiian) împotriva încheierii din 11 ianuarie 2019 a Curții de Apel Comrat, nu corespunde prevederilor art. 437 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiind redactată într-o altă limbă decât limba oficială a procesului și nu este însoțită de traducere, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a restitui recursul declarat.

În conformitate cu art. 269-270, 426¹ alin. (1) lit. (b¹) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se restituie recursul declarat de către Ecaterina Țurcanu (Bacaiian) împotriva încheierii din 11 ianuarie 2019 a Curții de Apel Comrat, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Țurcanu (Bacaiian) împotriva Comitetului Executiv a Unității Teritoriale Administrative a Găgăuziei (Găgăuz Yeri) și Comisiei pe Problemele Victimelor Represiunilor Politice a Comitetului Executiv a Unității Teritoriale Administrative a Găgăuziei (Găgăuz Yeri) cu privire la anularea actului administrativ.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

judecătorii

Victor Burduh

Tamara Chișca-Doneva